

MENTÁLHIGIÉNÉS KÖZÖSSÉG- ÉS KAPCSOLATÉPÍTŐ MA ZÁRÓVIZSGA TÉMAKÖRÖK

A képzés lezárásaként szervezett **szaktárgyi vizsgára** a hallgatók az alábbi **18 témakörből** készülnek. A hallgatók a témaköröket **komplex** módon dolgozzák fel a **képzésen elsajátított ismeretek**, az itt megadott **javasolt, illetve továbbgondolást segítő szakirodalom** és a **kulcsszavak** segítségével.

ALAPIRODALMAK (valamennyi témakört érintő):

Giddens, Anthony: Szociológia. Osiris, Budapest, 2008.

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris, Budapest, 2006.

Horváth-Szabó K.: A házasság és a család belső világa. SE Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány. Budapest, 2007.

Csepeli György: A szociálpszichológia vázlata. (É. n.)

https://www.fszek.hu/szociologia/csepeli/csepeli_gyorgy_a_szocialpszichologia_vazlata.pdf

TÉMAKÖRÖK

1. CSALÁD

Giddens (2008): 7. fejezet: Családok és intim kapcsolatok 169-203.

Andorka (2006): 11. fejezet: Család 406-425.

Horváth-Szabó K.: A házasság és a család belső világa. SE Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány. Budapest, 2007.

Satir, Virginia: A család együttélésének művészete. Konfliktus Bt., Budapest, 1999. (3. kiadás)

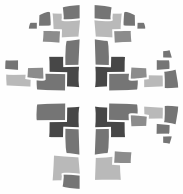
Család-támogatás, családterápia:

Goldenberg, Herbert; Goldenberg Irene: Áttekintés a családról. I. kötet, Animula Kiadó, Budapest, 2008 (több kiadás), pp. 1-131.

Buda Béla: „Szabálytalan” családformációk – és pszichoszociális segítségük. Embertárs 1: 4 (2003. december) pp. 6-30.

R. Dallos; H. Procter: A családi folyamatok interakcionális szemlélete. In: Bíró Sándor; Komlósi Piroska (szerk.): Családterápiás olvasókönyv. Animula Kiadó, Budapest, 2001. pp. 1-52.

Suzanne Midori Hanna: Családterápia a gyakorlatban, Rendszerszemlélet és mentálhigiéné sorozat 1. kötet, Semmelweis Kiadó, Budapest, 2021.

Bibliikus megközelítés:

Wolff, Hans W.: Az Ószövetség antropológiája. Harmat, Budapest, 2001, 205-226.

Balla Péter: Gyermek és szülők kapcsolata. Az Újszövetség tanítása kortörténeti kontextusban. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.

Németh Dávid: Pasztorálandropológia I. KRE – L'Harmattan, Budapest, 2012, 157-176.

https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/4402/nemeth_david_-_pasztoralandropologia_i.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kulcsszavak, témák:

Nukleáris család, kiterjesztett család, a család (történelmileg változó) funkciói, a családformák pluralitása, rendszerelmélet: szerepek, határok, alrendszerek; családsegítés, családterápia (családterápiás fogalmak: lojalitás, jogosultság, parentifikáció); a család működése, interakciók; családi életciklusok, a család, mint erőforrás; a család a Szentírás üzenetében, teológiai megközelítés

2. SZEGÉNYSÉG, KIREKESZTÉS, MARGINALIZÁCIÓ

Giddens (2008): 10. fejezet: Szegénység, társadalmi kirekesztettség és jólét 271-300.

Andorka (2006): 4. fejezet: Egyenlőtlenség, szegénység 116-154.

Váradai Monika (2015): Szegénység, projektek, közpolitikák. *Tér és társadalom* 29(1): 69-96. <https://real.mtak.hu/22460/1/2678-7525-1-PB.pdf>

Gans, Herbert, J. (1992): Mire szolgálnak az érdemtelen szegények? – avagy a legalsó osztály szerepe Amerikában. *Esély* 4(3): 3-17.

Robert Walker: A szegénység szégyene. 4. fejezet – Szegénység, szégyen és stigma https://www.esely.org/kiadvanyok/2016_3/2016-3_1-1_Walker_Szegenyseg_szegyene.pdf

L. Ritók Nóra (2017): Láthatatlan Magyarország, TEA Kiadó Kft.

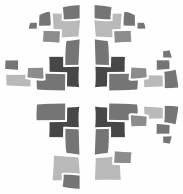
Bibliikus megközelítés:

Theissen, Gerd: A Jézus-mozgalom. Az értékek forradalmának társadalomtörténete. Kálvin, Budapest, 2006, 135-158.

Volf, Miroslav: Ölelés és kirekesztés. Harmat, Budapest, 2001.

Kulcsszavak, témák:

Abszolút és relatív szegénység; „érdemes” és „érdemtelen” szegény, a jelenség gazdasági, társadalmi, kulturális vetületei; társadalmi kirekesztettség és egyenlőtlenség; welfare és workfare az (erő)forrásokhoz való hozzáférés problémái; globalizáció; a jóléti állam; a szegénység és kirekesztettség bibliai, teológiai megközelítése

3. SZEKULARIZÁCIÓ

Andorka (2006): 18. fejezet: A vallás 645-646.

Giddens (2008): 14. fejezet: Vallás a modern társadalomban 428-444.

Zahrnt, Heinz: Mire jó a kereszténység? Luther Kiadó, Budapest, 2002.

Máté-Tóth András: Vallásnézet. A kelet-közép-európai átmenet vallástudományi értelmezése. Korunk – Kompress, Kolozsvár, 2014, 37-96.

van Leeuwen, Arend Theodoor: Kereszténység a világtörténelemben. Szent István Társulat, 2010.

Andok Mónika: Digitális vallás: A vallási kommunikáció mediális átalakulása a digitális korban. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2019. <https://mersz.hu/andok-digitalis-vallas/>

Kulcsszavak, témák:

A vallástalanodás jelensége; hatalom és vallás; egyházkritika és kritikus egyház; egyház és állam kapcsolata; vallás és közélet / politika; vallás és / vagy hit?; „anonim” keresztények?; új vallási jelenségek, „pseudovallás”...

4. MOBILITÁS

Andorka (2006): 7. fejezet: Társadalmi mobilitás és vándorlás 233-237, 247-254, 260-268.

Giddens (2008): 9. fejezet: Társadalmi rétegződés és osztály 261-263.

Durst Judit, Fejős Anna, Nyíró, Zsanna (2016): „Másoknak ez munka, nekem szívügyem” Az etnicitás szerepe a diplomás roma nők munka- család konstrukcióinak alakulásában. Socio.Hu Társadalomtudományi Szemle, 6(2), 198–225.

<https://socio.hu/index.php/so/article/view/581>

Bereményi Ábel, Durst Judit, Nyíró Zsanna (2023): Bevezető. Egyéni siker, kollektív kudarc: Első generációs diplomások és a társadalmi mobilitás kegyetlen optimizmusa. In: Bereményi Ábel, Durst Judit, Nyíró Zsanna (szerk.): *A társadalmi mobilitás ára - Első generációs diplomások és az osztályváltás következményei*. Gondolat Kiadói Kör Kft., Budapest, 2023.

Kivándorlás:

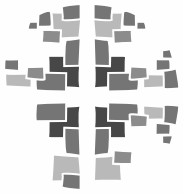
Szilasi Judit (et. al.): „Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell” – Új megközelítés a magyarországi kivándorlás motívumainak feltárásában. In: Magyar Pszichológiai Szemle 79/9, 2024.

<https://akjournals.com/view/journals/0016/79/2/article-p215.xml>

Biblikus teológiai megközelítés:

Varga Gyöngyi: Nomád teológia. Luther Kiadó, Budapest, 2020.

Theissen, Gerd: A Jézus-mozgalom. Az értékek forradalmának társadalomtörténete. Kálvin, Budapest, 2006, 53-77.

Kulcsszavak, témák:

Horizontális és vertikális, intra- és intergenerációs, házassági mobilitás; térbeli és társadalmi mobilitás; mobilitás és integráció; habitus a társadalmi mobilitás „ára”; élettörténet és mobilitás; ki- és bevándorlás; migráció; az úton lét, az átmenetiség tapasztalata teológiai megközelítésben...

5. ERŐFORRÁS

Giddens (2008): Társadalmi rétegződés és osztály 256-257.

Bourdieu, Pierre (2010): Gazdasági tőke, társadalmi tőke, kulturális tőke. In: Társadalmi rétegződés olvasókönyv. Szerk.: Angelusz Róbert, Éber Márk Áron, Gecser Ottó. TÁMOP 2010-201: 156–165.

Satir, Virginia: A család együttélésének művészete. Konfliktus Bt., Budapest, 1999. (3. kiadás)

Engler Ágnes: A család mint erőforrás. Gondolat Kiadói Kör Kft., Budapest, 2017.

Lelki erőforrás, segítő beszélgetés:

Nemes Ödön: A lelkigondozás spiritualitása. In: Embertárs, 2004/4. 314-324.

Steck, W.: A lelkigondozás a hétköznapi világból ered. In: Embertárs, 2004/2. 106-110.

Ziemer, J.: Világiasság és spiritualitás. Lelkigondozás szekuláris körülmények között. In: Embertárs, 2004/4. 325-335.

Faber, H.; Schoot, E. van der: A segítő beszélgetés. In: Riemann, F.: A félelem alaptípusai. Faber, H.; Schoot, E. van der: A segítő beszélgetés. Axline, Virginia M.: Dibs keresi önmagát. Mentálhigiéné, Lelkigondozás és Pszichoterápia I., Budapest, 2003, 83-103.

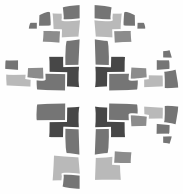
Környezetetika:

Béres Tamás: Környezetetika. In: Fazakas Sándor (szerk.): A protestáns etika kézikönyve. Luther Kiadó – Kálvin Kiadó, Budapest, 2017. 224–257.

Szűcs Kinga: Környezetetika. In: Kodácsy-Simon Eszter (szerk.): Értelmes szívvel. Etikái témák az evangélikus hitoktatásban. Luther Kiadó, Budapest, 2016. 253–278.

Kulcsszavak, témák:

Gazdasági, kulturális, társadalmi, tőke; az ember mint erőforrás; a család mint erőforrás; kapcsolati erőforrások; természeti erőforrások – környezetetika; fenntarthatóság helyett nemnövekedés és mélyalkalmazkodás; mentális, lelki erőforrások; a spiritualitás formális és informális megjelenései a segítő kapcsolatban, lelkigondozásban...

6. CSOPORT / MOZGALMAK

Andorka (2008): A csoport 394 old.

Csepeli György: A szociálpszichológia vázlata. (É. n.)

https://www.fszek.hu/szociologia/csepeli/csepeli_gyorgy_a_szocialpszichologia_vazlata.pdf

Csepeli György: Szociálpszichológia. Osiris, Budapest, 1997, 2006, 8-9. fejezet. 397-570. (alfejezetek)

Mészáros Gy. (2017): Pedagógiai etnográfia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. ('Az antropológiai hagyomány' és 'A kultúra értelmezései' fejezetek).

Antal Attila: Mozgalmi társadalom. Noran Libro Kft.; 2018.

Csoportdinamika, csoportfolyamatok:

König, Oliver - Schattenhofer, Karl: Bevezetés a csoportdinamikába. In Dynamics Consulting, 2021.

Antons, Klaus: A csoportdinamika gyakorlata. Synalorg Kft., 2006.

Deák Csaba: A csoportfejlődés szakaszai. In: Mészáros Aranka (szerk.): A munkahely szociálpszichológiai jelenségvilága I. - Egyének és csoportok. Z-Press Kiadó, Budapest, 2006.

https://real.mtak.hu/42452/1/Deak_Csoportfejlodes_szakaszai_IN_Munkahely_szocialpszichologiai_jelensegvilaga_1k_2006_385_403_old.pdf

Biblikus teológiai megközelítés:

Theissen, Gerd: A Jézus-mozgalom. Az értékek forradalmának társadalomtörténete. Kálvin, Budapest, 2006, 31-52.

Kulcsszavak, témák:

Ingroup/outgroup, csoportidentitás, csoportszolidaritás; csoportfajták, szubkultúrák; a csoport fejlődési fázisai; csoportszerepek; kooperáció; társadalmi mozgalmak; civil társadalom; vallási csoportok és mozgalmak; a kereszténység gyökere: a Jézus-mozgalom...

7. KÖZÖSSÉG – KAPCSOLATI HÁLÓ

Andorka (2006): 1.1. fejezet: A szociológia mint tudomány 33-47. (Közösség és társadalom)

Társadalmi tőke:

Giddens (2008): 9. fejezet: Társadalmi rétegződés és osztály 261-263

Giddens (2008): 16. fejezet: Szervezetek, hálózatok 518-52.

Empowerment, részvételi kutatás, akciókutatás:

Sadan, E. (2011): Közösségi tervezés és empowerment (szerk. Bányai Emőke). Budapest: ELTE TáTK. 2. fejezet

https://tatk.elte.hu/dstore/document/1549/Sadan_Kozossegi_tervezes.pdf

Török T. (2017): Creatio continua. A helyi közösségek szerepe a társadalmi integrációs folyamatokban. *Embertárs*, 15. évf. 3. sz., 266–289.

https://jezsuitakiado.hu/wp-content/uploads/2020/03/07_torok-tamas_embertars_2017-3.pdf

Málovics György (2019): Tudás létrehozása társadalmi hatással karöltve: a részvételi akciókutatás (RAK) megközelítése. *Magyar Tudomány*, 180. évf. 8. sz., 1147–1157

DOI: 10.1556/2065.180.2019.8.5

https://mersz.hu/mod/object.php?objazonosito=matud_f28131_i1

Teológiai megközelítés:

Kodácsy-Simon Eszter: krisztus közössége. In: *Közösségben*. Luther Kiadó, Budapest, pp. 9-21. https://real.mtak.hu/87346/1/Kod%C3%A1csy-Simon_%20Krisztus%20k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9ge.pdf

https://real.mtak.hu/87346/1/Kod%C3%A1csy-Simon_%20Krisztus%20k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9ge.pdf

Byung-Chul Han: *A rítus eltűnése*. Typotex Kiadó, Budapest, 2019.

Kulcsszavak, témák:

Empowerment, részvételi kutatás, akciókutatás; társadalmi tőke, társadalmi integráció; közösségi hálózatok; kisközösségek helyzete, szerepe, fejlesztése Mo-on; interszubsztantivitás és individualizáció; a közösség teológiai aspektusai

8. SZOLIDARITÁS

Andorka (2006): 2. fejezet: A szociológia története 58-59.

Giddens (2008): 10. fejezet: Szegénység, társadalmi kirekesztettség és jólét. 271-300. (A jóléti állam: 289-298.)

Andorka (2006): 4. fejezet: Egyenlőtlenség, szegénység. 140-143.

Helyi közösségek és szolidaritás:

Török T. (2017): Creatio continua. A helyi közösségek szerepe a társadalmi integrációs folyamatokban. *Embertárs*, 15. évf. 3. sz., 266–289.

https://jezsuitakiado.hu/wp-content/uploads/2020/03/07_torok-tamas_embertars_2017-3.pdf

Teológiai megközelítés:

Kozma Zsolt: Sors, próbatétel, szolidaritás a Bibliában. In: Kozma Zsolt (ed.): *Tegnap, ma és örökké*. Tanulmányok, esszék. Előadások. Metszetek. (2010), 131–137.

Kulcsszavak, témák:

jóléti állam, hosszú és rövid szolidaritás; felelősség, részvét, részvétel; összetartozástudat; közös érdek, közös jó; társadalmi integráció; jólét – jóléti állam; szubszidiaritás elve; önérdék és önzetlenség; szolidaritás mint mozgósított szeretet; az együttérzés etikája

9. ÉRTÉKREND

Andorka (2006): 16. fejezet: Kultúra, értékek, normák, szocializáció. 568-597. o.

Rogers, C.: Valakivé válni. A személyiség születése. Edge, Budapest, 2003.

Antoine Vergote: Valláslélektan. Egy genetikus valláslélektan vázlatja.

Interdiszciplináris szakkönyvtár sorozat 3. Semmelweis egyetem TF – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – HÍD Alapítvány, Budapest, 2001. 217-240.

Byung-Chul Han: Infokrácia. A digitalizáció és a demokrácia válsága. Typotex Kiadó, Budapest, 2024.

Biblikus teológiai megközelítés:

Theissen, Gerd: A Jézus-mozgalom. Az értékek forradalmának társadalomtörténete. Kálvin, Budapest, 2006, 239-264.

Kulcsszavak, témák:

Kultúra, szubkultúra, kulturális pluralizmus; normák, értékrend, értékek változása; nevelés, szocializáció; életminőség, életforma, életcél; értékválság, keresztény értékrend, etikai kérdések;

10. SEGÍTŐ SZEMÉLY ÉS HIVATÁS

Andorka (2006): 1. fejezet A szociológia mint tudomány. Mire jó a szociológia? 39-46.

Németh Krisztina (2020): Sebzettség és segítés két szociális munkás szakmai életútjában.

https://www.esely.org/kiadvanyok/2020_2/esely-2020-2_vegleges_62-83_nemeth.pdf

Proszociális viselkedés szociálpszichológiai magyarázatai:

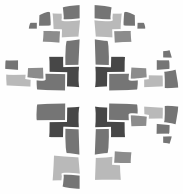
Hewstone, Miles; Stroebe, Wolfgang: Szociálpszichológia európai szemszögből. 9. fejezet, Akadémiai Kiadó, Bp, 2007

<https://www.szaktars.hu/akademiai/view/hewstone-miles-stroebe-wolfgang-szerk-szocialpszichologia-europai-szemszogbol-2007/?pg=256&layout=s>

A kapcsolat fókuszú mentálhigiénés segítő beszélgetés jellemzői:

Török G., Joób M. (2013), A mentálhigiénés szemlélet jelentősége és integrálása a lelkigondozásba, In: Ittész Gábor (szerk.) Cura mentis -- salus populi: Mentálhigiéné a társadalom szolgálatában: Ünnepi kötet Tomcsányi Teodóra 70. születésnapjára / Festschrift für Teodóra Tomcsányi zum 70. Geburtstag. Budapest: Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, 2013. 417-429.

Tésenyi T., (2013) A modern kórházi lelkigondozói szemlélet kialakulása, In: Ittész Gábor (szerk.) Cura mentis -- salus populi: Mentálhigiéné a társadalom szolgálatában: Ünnepi kötet Tomcsányi Teodóra 70. születésnapjára / Festschrift für Teodóra Tomcsányi zum 70. Geburtstag. Budapest: Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, 2013. 277-293.

Teológiai, spirituális megközelítés:

Nouwen, Henri J.: A sebzett gyógyító. Lelkiszolgálat korunk társadalmában. Ursus Libris, Budapest, 2011.

Mucsi Zsófia: A lelkész, mint professzionális segítő. Speciális etikai kihívások. In: Embertárs, 2011/1. 34-47.

Kulcsszavak, témák:

A szociológus szerepei, az ember mint segítő; segítő hivatások, professzionális segítők és kihívásai; mentálhigiénés szemlélet a segítő hivatásokban; a segítség etikája; a gyógyítás szolgálata;

11. KISEBBSÉG

Andorka (2006): 10. fejezet: Faj, nemzet, etnikai csoportok, kisebbségek 376-392.

Giddens (2008): 13. fejezet: Faj, etnikum, migráció 376-415.

Giddens (2008): 12. fejezet: Szexualitás és társadalmi nem 356-372.

Előítélet, sztereotípa:

Aronson, Elliot: A társas lény. Az előítélet. KJK Kiadó, Budapest, 1996. 211-252.

A Liberty-be (EHE könyvtári fiókba) való belépést követően elérhető online:

https://liberty.lutheran.hu:443/liberty/OpacLogin?mode=BASIC&openDetail=true&corporation=HU_EHE&action=search&queryTerm=uuid%3D%22c892fa29c0a801047da537480000caa5%22&editionUuid=c892fa29c0a801047da537480000caa5&operator=OR&url=%2Fopac%2Fsearch.do

Empowerment:

Sadan, E. (2011): Közösségi tervezés és empowerment (szerk. Bányai Emőke).

Budapest: ELTE TáTK. 2. fejezet

https://tatk.elte.hu/file/kozossegi_tervezes_es_empowerme.pdf

Teológiai megközelítés:

Bácskai Károly: Boldogok a kicsinyek. In: Egyházforum 2012/4

<https://www.egyhazforum.hu/boldogok-a-kicsinyek/>

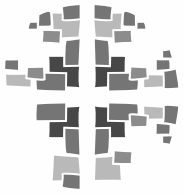
Volf, Miroslav: Ölelés és kirekesztés. Harmat, Budapest, 2001.

Tibor; Répás László (szerk.): A zsidóság és Európa: Új fejezetek az antiszemitizmus történeti-társadalmi gyökereiről. Jósöveg Műhely Kiadó, Budapest, 2006.

Kulcsszavak, témák:

Faj, etnikum, nemzet, kisebbség; nemzeti, etnikai és vallási kisebbség; szexuális kisebbség; a kisebbségi lét jellemzői; előítélet, sztereotípa, kirekesztés; rasszizmus, etnocentrizmus, nacionalizmus; populizmus, ellenségképek és kirekesztés; Bibliai koncepciók: „szent maradék”, kiválasztás; Jézus és a „kicsinyek”; a bűnbakképzés mechanizmusa; antiszemitizmus és kereszténység

12. GENERÁCIÓ / ÉLETSZAKASZ

Giddens (2008): 6. fejezet: Szocializáció, életút, öregedés 141-168.

Andorka (2006): 16. fejezet: Kultúra, értékek, normák, szocializáció fejezet, 1.4. alfejezet: Szocializáció, szerep, státusz 402-403.

Zsinka Flóra (2020): Időskor: társadalmi konstrukció és saját narratívák. Replika (117-118): 237-263.

Frenkl Sylvia – Rajnik Mária: Életesemények a fejlődéslélektan tükrében. Mentálhigiénés kultúra 1. Párbeszéd (Dialógus) alapítvány, Szentendre, 2024.

Horváth-Szabó K.: A házasság és a család belső világa. SE Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány. Budapest, 2007, 126-202.

Rogers, C.: Valakivé válni. A személyiség születése. Edge, Budapest, 2003.

Teológiai megközelítés:

Wolff, Hans W.: Az Ószövetség antropológiája. Harmat, Budapest, 2001, 149-159, 218-226.

Varga Gyöngyi: „Nemzedékről nemzedékre” – A hit továbbadása az Ószövetség korában. Metodista Figyelő 2013/1.

https://www.academia.edu/6243301/Nemzed%C3%A9kr%C5%91l_nemzed%C3%A9kre_A_hit_tov%C3%A1bbad%C3%A1sa_az_%C3%93sz%C3%B6vets%C3%A9g_kor%C3%A1ban

Grün, Anselm: *Az egészség mint lelki feladat*. Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2014.

Kulcsszavak, témák:

Életesemények, életút, átmenetek; szocializáció; nemzedékek együttélése és egymásra hatása; személyiségfejlődés; öregedés; átmeneti rítusok

13. ÖNISMERET

Andorka (2006): 1. fejezet: A szociológia mint tudomány. Mire jó a szociológia? 39-46.

Giddens (2008): A könyv tartalmáról 21-22., 1. fejezet: Mire jó a szociológia? 26-29.

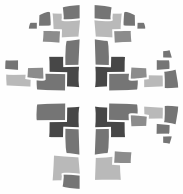
Társadalmi önismeret, habitus, osztálypozíció:

Kovai Cecília-Kovai Melinda – Mészáros György - Neumann Eszter (2021): Szocioanalízis, avagy játék a társadalmi egyenlőtlenségekkel: egy tréning módszer tanulságai. Fordulat 28.

Bourdieu, Pierre (2010): A társadalmi tér és a csoportok keletkezése. In: Társadalmi rétegződés olvasókönyv. Szerk.: Angelusz Róbert, Éber Márk Áron, Gecser Ottó. TÁMOP 2010-201: 165-179.

Kiegészítés (A kiegészítés-veszélyeztetettség elemei és jellemzői a mentálhigiénés segítő munkában):

Ónody Sarolta (2001): Kiegészítő tünetek (burnout szindróma) keletkezése és megoldási lehetőségei. <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00049/2001-05-ta-Onody-Kiegesis.html>

Pál Ferenc (2018): A lelkészek és lelkigondozók kiegészének jellemzői és megelőzése, *Embertárs* 2018/2, 108- 117.

https://jezsuitakiado.hu/wp-content/uploads/2020/03/02_pal-ferenc_embertars_2018-2.pdf

Versegi Beáta (2017): *Lehetőségek a kiegészen innen és túl.* Új Ember Kiadó, Budapest.

Spirituális önismeret:

Rogers, C.: *Valakivé válni. A személyiség születése.* Edge, Budapest, 2003.

Piovano, Adalberto: *Alázatban járni az Istennel. A lelki élet útja a sivatagi atyák szerint.* L'Harmattan, Budapest, 2019.

Rohr, Richard: *Emelkedő zuhanás. Az emberélet két felének lelkisége.* Ursus Libris, Budapest, 2012.

Kulcsszavak, témák:

Társadalmi önismeret, habitus, osztálypozíció; segítő identitás; kiegész, kiegész-veszélyeztetettség, megelőzés; reziliencia; énkép – önkép; spirituális önismeret; lelki élet útjai

14. BOLDOGSÁG

Andorka (2006): 16. fejezet: Kultúra, értékek, normák, szocializáció 568-596.; Az élet minősége 571-596.

Járay Márton (2017): Mitől mentálhigiénés egy projekt? In: Asztalos Bernadett; Járay Márton; Szentjóni Ottó (szerk.): *Álom, Terv, Tett. Gyakorlati útmutató és példatár mentálhigiénés projektekhez.* Antropos Mentálhigiénés Egyesület, (2017) 23-30.

https://semmelweis.hu/mental/files/2018/06/alom_terv_tett_finish_new.pdf

Pikó Bettina: *A jóllét és a boldogság pszichológiája.* In: *Lelki egészség a modern társadalomban.* Akadémia Kiadó, Budapest, 2005.

Frankl, Viktor E.: *Van miért élni. Az élet célja és a reziliencia.* Open Books, Budapest, 2024.

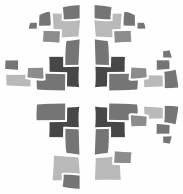
Frankl, Viktor E.: *Az élet értelméről.* Libri, Budapest, 2024.

Quenardel, Dom Olivier: *Boldogok vagytok... - Közelítések az evangéliumi boldogsághoz.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2024.

Buettner, Dan: *A hosszú élet titkai - Kék Zónák, ahol az emberek a legtovább élnek.* Open Books, Budapest, 2021.

Kulcsszavak, témák:

A boldogság „definíciói”; jólét és jóllét; életminőség; értékek és normák, értékrend; életcélok; boldogság-kutatások; teológiai aspektusok; a boldogmondások üzenete, a megelégedés lelkisége...

15. KONFLIKTUS

Andorka (2006): 2. fejezet: A szociológia története 56-58.

Andorka (2006): 5. fejezet: Társadalmi szerkezet és rétegződés 160-163.

Giddens (2008): 4. fejezet: Szociológiai elméletalkotás 100-101.

Berne, Eric: Emberi játszmák. Gondolat, Budapest, 1984. (vagy bármelyik későbbi kiadás)

Böjte Csaba; Bishop, Beata; Rambala É.; Bagdy Emőke: Hidak egymáshoz. Empátia, kommunikáció, konfliktuskezelés. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2011.

Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája. 5. kiadás, Kairosz, Budapest, 2019.

Rochlitz Tibor; Rochlitz Zsuzsa: A zsiráf, a sakál és a keresztények. Fedezzük fel az erőszakmentes kommunikációt! Jezsuita Kiadó, Budapest, 2018.

Cserháti Sándor (ifj.): Az ismeretlen Isten. In: Lelkipásztor 84. 2009, 242-250.

Csoportközi konfliktusok és feloldásuk

Csoportfejlődés - A Tuckman modell

<https://docplayer.hu/3176152-Dr-deak-csaba-a-csoportfejlodes-szakaszai.html>

Kulcsszavak, témák:

A konfliktus fogalma és a konfliktusok típusai; nézeteltérés, érdekütközés, összetűzés; csoportkonfliktus; konfliktuskezelés, erőszakmentes (asszertív) kommunikáció; mediáció; háború és béketeremtés; Jézus konfliktusai és az erőszakmentes ellenállás

16. SZEREPEK

Andorka (2006): 16. fejezet: Kultúra, értékek, normák, szocializáció, 1.4. alfejezet: Szocializáció, szerep, státusz 401-403.

Giddens (2008): A társadalmi interakció és a mindennapi élet 124-129.

Csepeli György: A szociálpszichológia vázlata. (É. n.)

https://www.fszek.hu/szociologia/csepeli/csepeli_gyorgy_a_szociálpszichologia_vazlata.pdf

Csepeli György: Szociálpszichológia, Osiris, Budapest, 1997, 189-203.

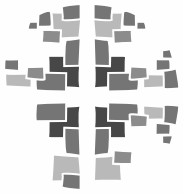
Csoportszerepek - A Schindler féle rangdinamikai modell:

Török Gábor Pál – Marlok Zsuzsa: A peremhelyzet értéke. Egy csoportdinamikai modell alkalmazása a segítőkapsolatokban. In: Embertárs, 2019/4,

König, Oliver - Schattenhofer, Karl: Bevezetés a csoportdinamikába. In Dynamics Consulting, 2021.

Csányi Katalin: Szerepek és szerepkonfliktusok. In: Embertárs 2012/2, 172-186.

https://jezsuitakiado.hu/wp-content/uploads/2020/03/10_csany_katalin_et_2012-2.pdf

Kulcsszavak, témák:

Társadalmi szerep, Goffman dramaturgiai modellje, családi, társadalmi, csoportszerepek (Belbin), szerepkonfliktusok; státusz és szerep; szerepszemélyiség; szocializáció és szerepelvárások; csoportdinamika; önismeret; határok, határtartás

17. TÁRSADALMI RÉTEGZÖDÉS, CSOPORTHIERARCHIA

Giddens (2008): 9. fejezet: Társadalmi rétegződés és osztály 237-260/265.

Andorka (2006): 5. fejezet: Társadalmi szerkezet és rétegződés 155-158, 160-172, 175-176, 185-187, 199.

Osztályszerkezet:

Éber Márk Áron (2019). Osztályszerkezet Magyarországon globális perspektívából. Fordulat 26

http://fordulat.net/pdf/26/FORDULAT26_EBER_OSZTALYSZERKEZET_MAGYARORSZAGON_GLOBALIS_PERSPEKTIVABOL.pdf

Csoporthierarchia:

Takács Sándor: A státuszhierarchia hatása a csoport teljesítésére.

<https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2504/1/VT2006kszp56.pdf>

Sidanius, Jim; Pratto, Felicia: A társadalmi dominancia - A társadalmi hierarchia és elnyomás csoportközi elmélete. Osiris, Budapest, 2005.

Biblikus teológiai megközelítés:

Theissen, Gerd: A Jézus-mozgalom. Az értékek forradalmának társadalomtörténete. Kálvin, Budapest, 2006, 97-108. 159-238.

Kulcsszavak, témák:

Társadalmi rétegződés, osztályszerkezet; státusz- és csoporthierarchia; csoportdinamika; társadalmi dominancia és elnyomás; hatalmi elit; értelmiségi lét; társadalmi egyenlőség kérdése; nonhierarchikus közösségek; társadalmi hierarchia a Biblia világában

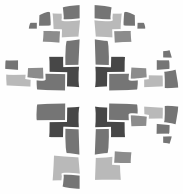
18. SZOCIALIZÁCIÓ

Giddens (2008): 6. fejezet: Szocializáció, életút, öregedés 141-168.

Andorka (2006): 16. fejezet: Kultúra, értékek, normák, szocializáció

Horváth-Szabó K.: A házasság és a család belső világa. SE Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány. Budapest, 2007. 133-152.

Frenkl Sylvia – Rajnik Mária: Életesemények a fejlődéslélektan tükrében. Mentálhigiénés kultúra sorozat. Semmelweis egyetem TF –Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest, 2007.

15
57

Herman, Judith: Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig. Háttér Kiadó - Kávé Kiadó – NANE Egyesület, Budapest, 2003. ISBN: 978-615-5124-69-3. (121-142.)

Németh Dávid: Pasztorálintropológia I. KRE – L'Harmattan, Budapest, 2012, 157-176.

https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/4402/nemeth_david_-_pasztoralantropologia_i.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kulcsszavak, témák:

(Elsődleges) szocializáció, szocializációs közegek, nemi szocializáció, életszakaszok és szocializáció, családi élet, nevelés; társadalmi elvárások; csoportnorma, értékek; kulturális szokások; viselkedés; íratlan szabályoktól a törvényekig; normaszegés; szocializációs szinterek; szociális tanulás; interakciók; individualizáció